

Kroatische kust

Dalmatië

Uitgeverij ANWB

Inhoud

Het belangrijkste eerst

blz. 4

Dit is Dalmatië

blz. 6

Dalmatië in cijfers

blz. 8

Eten en drinken

blz. 10

Het kompas van Dalmatië

15 manieren om je onder te dompelen in de streek
blz. 12

Noord-Dalmatië

blz. 15

Pag blz. 16

Zout, rotsen, macchia –
de beste kaas komt uit Pag
blz. 18

Nationaal Park Plitvice blz. 21

Zadar blz. 23

Wandelen – **door de Paklenicakloof naar de druipsteengrot**
blz. 24

Wanneer de zee muziek maakt – **openbare kunst in Zadar**
blz. 30

De strijd van Grgur Ninski –
religieus geschil in Nin
blz. 34

Dugi otok blz. 36

Nationaal Park Kornati blz. 38

Tussen water en land –
de Kornati
blz. 40

Šibenik blz. 42

Gevoel voor het menselijke –
de kathedraal van Šibenik
blz. 44

Midden-Dalmatië

blz. 51

Trogir blz. 52

Prentenboek voor gelovigen – **het kerkportaal van Trogir**
blz. 54

Split blz. 56

Laatste woonplaats van een keizer – **het paleis van Split**
blz. 60

Eiland Vis blz. 64

Eiland Brač blz. 67

Een eiland als steengroeve –
marmer van Brač
blz. 68

Eiland Hvar blz. 71

10 Zien en gezien worden –
in Hvar-Stad
blz. 74

11 In de voetsporen van oude
boeren – **de polje van Stari
Grad**
blz. 78

Makarska Riviera blz. 77

Zuid-Dalmatië

blz. 83

Schiereiland Pelješac blz. 84

12 Twee wijnboeren, twee
visies en een topwijn –
Pelješac
blz. 86

Eiland Korčula blz. 88

13 Marketingtruc of waar-
heid? – **Marco Polo en
Korčula-Stad**
blz. 92

Dubrovnik blz. 95

14 De beste bescherming – **de
stadsmuur van Ragusa**
blz. 98

Elafitische eilanden blz. 104

15 Kloosters, kerken en een
strand – **wandelen op
Lopud**
blz. 106

Reisinformatie

blz. 108

Hoe zegt u?

blz. 114

Register

blz. 115

Fotoverantwoording

blz. 126

Colofon

blz. 127

Herinner je je deze nog?

blz. 128

Het belangrijkste eerst

Uit de kunst

Lopud is mijn lievelingseiland. Je kunt het in een halfuur te voet doorkruisen en je vindt er vooral rust en groen. Er is maar één dorpje en dat heeft zijn glorie tijd lang geleden gehad, maar midden in deze idylle prijkt een futuristisch kunstwerk van Olaf Eliasson en David Adjaye, waarin het thema 'licht' centraal staat. Fascinerend!

Een typisch motief

... waar ik keer op keer naar verlang, is het strand onder het Arboretum van Trsteno: een rotsige bocht met kristalhelder zeewater en uitzicht op de Elafitische eilanden. Hoor je al de krekels tjirpen en de branding ruisen?

Vishallen

De lucht van rauwe vis is niet mijn ding, maar ik kom graag in de vishal van Split. De glimmende vissenlijven en rood-blauwe inktvistentakels zijn een lust voor het oog, en het geschreeuw van de dragers, het gekijf van de klanten, het gepingel van de handelaren en de altijd aanwezige radio fascineren me zo dat ik die luchtjes niet eens meer ruik.

Wat me op de zenuwen werkt

... zijn de *klapa*-koortjes die overal voor 'sfeervolle' begeleiding lijken te moeten zorgen. Echt, ik heb niets tegen zingende mannen met een gevoelige zuidelijke stem, maar het mag ook wel eens stil zijn. Ten eerste luister ik graag tijdens het eten naar de ruisende zee. En ten tweede zijn helaas niet alle zangers van het niveau Enrico Caruso of Luciano Pavarotti!

Mijn laatste vondst ...

... heb ik in een grappig winkeltje in Dubrovnik gekocht. Ik verzamel namelijk oorbellen en kon de Village Hoop Earrings van Michal Negrin gewoon niet laten liggen. Thuis sla ik zulke kitscherige winkeltjes altijd over, maar op reis voel ik me onweerstaanbaar tot ze aangetrokken, zeker in zo'n levendige stad als Dubrovnik met een warm zonnetje erbij.

Een beperkt menu? Niks daarvan

Je wilt een hapje eten en kijkt op de menukaart: Dalmatische vleeswaren. De avond erop? Alweer vleeswaren. En de dag daarna: vleeswaren. Hebben ze niets anders? Ho, proef eerst eens even. Elke *pršut* (ham) smaakt hier anders omdat de dieren van een andere fokker komen, en elke *sir* (kaas) heeft dankzij de kruiden in de wei zijn eigen karakter. Het lijkt eerst eentonig, maar het is een gastronomisch avontuur!

Zadar reloaded

Dit was een tijdlang het lelijke eendje onder de kuststadjes: zwaar gebombardeerd, een hoge werkloosheid. En een schilderachtige oude binnenstad? No way. Maar er zijn wel prachtige musea en kerken. En Nikola Bašić. Deze architect blies Zadar met postmoderne middelen nieuw leven in en zijn installaties veranderden het aanzien van de stad, waardoor ook de bewoners het weer zien zitten. Hij denkt nu aan jachthavens en luxe-hotels, maar ik vind het zo wel genoeg!

Kroatië in beeld

In de jaren 60 was het schitterende Dalmatische landschap al geliefd bij regisseurs van indianenfilms van Europese bodem, maar Dalmatië staat al helemaal *in the picture* sinds de fantasy-serie *Game of Thrones* hier wordt opgenomen. Vooral Dubrovnik trekt drommen fans, die deze schitterende historische stad vooral kennen als King's Landing.

Als geboren Joegoslaafse ben ik natuurlijk dol op Dalmatië. Hier kan ik me naar hartenlust aan een van mijn grootste liefhebberijen wijden: varen. Je vindt me dan ook vaak aan boord van een veerboot van rederij Jadrolinija.

Vragen? Ideeën?

Laat het me weten! Mijn adres bij de ANWB:

anwbmedia@anwb.nl

Dit is Dalmatië

Ik vind de Dalmatische kust een van de mooiste kuststroken van Europa, die op sommige plaatsen zelfs de Cariben naar de kroon steekt. Het bijzondere is dat het vasteland en de eilanden, de zeearmen en de open zee zo met elkaar vervlochten zijn dat je niet weet waar het een begint en het ander eindigt. Het is elke keer weer een onvergetelijke ervaring om dit labyrint per boot te ontdekken. Bovendien lijkt het wel alsof de architectuur en kunst wilden wedijveren met de schoonheid van het landschap: de beroemdste architecten van de renaissance hebben in de steden stenen getuigen van hun genialiteit nagelaten. En dan is er nog het Dalmatië van alledag: de schippershuizen aan de haven, de verkoopsters achter hun felgekleurde stapels fruit, de potjes *picigin* op het strand en de knappe meisjes die 's avonds tijdens het *korzo* lopen te flaneren. Er wordt wel beweerd dat Dalmatische vrouwen de mooiste ter wereld zijn.

Over berg en dal, of van eiland naar eiland

Met een boot van bergtop naar bergtop varen, bijvoorbeeld van Brač naar Hvar. Dat klinkt wel heel vreemd. Maar het zit zo: de Dalmatische eilanden zijn de westelijke uitlopers van het kustgebergte. Na de laatste ijstijd liepen de bergdalen vol zeewater en nu steken alleen de hoogste toppen er nog als eilanden bovenuit. Het Dalmatische landschap neigt er sowieso naar zijn echte natuur te verhullen. Neem nu het Velebitgebergte, dat evenwijdig aan de kust loopt en zo een barrière voor het achterland vormt. Aan de zeezijde zie je vooral karige hellingen die alleen met macchia zijn begroeid, maar aan de landzijde gedijen weelderige wouden. Ook de eilanden spelen graag verstoppertje: Pag lijkt vanaf zee een kale woestenij, maar daarachter verbouwen de boeren olijven en maken ze wijn.

Goedendag

Bog, dat woord hoor je vaak in Dalmatië. Eigenlijk betekent het 'God', maar in Kroatië staat het ook voor 'hallo' en 'tot ziens'. Het is inmiddels populairder dan het nonchalante Italiaanse 'ciao'. De Kroaten spreken doorgaans hun talen en begroeten een gast graag in zijn of haar eigen taal en tutoyeren snel. Een andere populaire aanspreekvorm is om 'u' met de voornaam te combineren. Zo kunnen meneer Ivo en mevrouw Jadranka zowel vertrouwelijk als met de nodige beleefdheid met elkaar communiceren.

Klopt het allemaal wel?

Voor wie zijn ze eigenlijk bedoeld, al die luxehotels met minstens vier sterren die als paddenstoelen uit de grond schieten? Je zou bijna denken dat ze uitsluitend als investering voor de allrijksten worden neergeplant, zonder rekening te houden met de natuur en het landschap eromheen. Iemand moet daar toestemming voor geven, en wie weet wat de tegenprestatie is. Gekonkel en corruptie verhinderden lange tijd dat Kroatië

Nonchalant relaxen – eerst de historische binnenstad van Zadar bezichtigen, daarna heerlijk ontspannen met uitzicht op de nieuwe stad.

tot de EU kon toetreden, en ook nu is het land voor sommige EU-functionarissen een hoofdpijndossier. Maar hoge bomen vangen overal veel wind: ex-president Ivo Sanadar is vanwege corruptie gearresteerd en uit zijn ambt gezet, in Nederland hadden Ton Hooijmaijers en Jos van Rey het een en ander uit te leggen.

Hajduk Split en zijn fans

Alle voetbalclubs, ook die in Kroatië, hebben fans die net wat extremer zijn. Voor Torcida, de supportersvereniging van Hajduk Split, geldt dat zeker. Deze club werd in 1950 opgericht en is daarmee de oudste voetbalfanclub van Europa. De achtduizend leden vallen niet alleen op door hooligangedrag, maar zijn ook extreem nationalistisch. Ze lopen rond in T-shirts met het opschrift 'Hajduk Jugend', natuurlijk in gotische letters. Je treft het inofficiële logo van Torcida vaak aan als graffiti: de langharige man met een zonnebril en een zakdoek voor zijn neus is Žan Ojdanić, een vroegere leider van Torcida die in 2016 omkwam bij een parachutesprong. Dit logo staat voor meer dan Split-supporter zijn.

Kiezel en rotsen

Daar moet je als strandganger in Dalmatië van houden. Zandstranden zoals wij ze kennen zijn daar een echte zeldzaamheid, en waterschoenen of badslippers zijn dan ook geen overbodige luxe voor een dagje aan zee. Of je volgt het voorbeeld van de locals: die stappen op blote voeten van de ene rots naar de andere totdat ze aan hun knieën in zee staan. Vervolgens laten ze zich achterovervallen en drijven ze op hun rug naar dieper water. Elegant is anders, maar je bent niet de enige die zo staat te wankelen en te wiebelen.

Dalmatië in cijfers

1

Kroatische waterval behoort volgens het New Yorkse reistijdschrift *Travel + Leisure* tot de 25 fascinerendste van de wereld: Veliki slap.

5

van de acht Kroatische UNESCO-Werelderfgoederen bevinden zich in Dalmatië.

30

meter lang is de rivier de Ombla, die Dubrovnik van drinkwater voorziet. Het is een van de kortste rivieren van Europa.

89

eilanden en riffen van de Kornati vormen de dichtste eilandengroep van de Middellandse Zee.

101

dalmatiërs zorgden ervoor dat dit Kroatische hondenras door de klassieke Disneyfilm wereldberoemd werd.

330

kilometer bedraagt de kust van Dalmatië hemelsbreed. Als je langs alle baaien rijdt, moet je op het dubbele rekenen.

600

granaten vuurden Joegoslavische troepen op 6 december 1991 af op de belegerde oude binnenstad van Dubrovnik.

601

jaar geleden alweer schafte Dubrovnik als eerste stadstaat van Europa in 1416 de slavernij af.

942

eilanden liggen voor de Dalmatische kust. Daartoe behoren ook kliffen en mini-eilandjes.

1100

euro bruto is het gemiddelde salaris van een Kroatische werknemer. Ambachtslieden en fabrieksarbeiders verdienen meestal maar 600 euro.

1200

ligplaatsten voor jachten telt de grootste jachthaven van Dalmatië, de Marina Dalmacija.

2724

uur per jaar schijnt de zon op het eiland Hvar. Zou iemand dat ooit hebben gecontroleerd?

4300

meter meet het 'langste eiland', Dugi otok, van noord naar zuid – maar:

5825

meter meet het eiland Pag en het is daarmee het langste eiland van Dalmatië.

860.000

inwoners telt Dalmatië, waarmee het een lager inwonertal dan het gemiddelde in Kroatië heeft.

6.000.000

toeristen bezochten in 2015 Dalmatië. 890.000 daarvan gingen naar Dubrovnik.

60
m² meet de Sv. Križ in Nin.
Daarmee is het de kleinste
kathedraal ter wereld.

Eten en drinken

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: Dalmatië is geen čevapčić-landje aan de slivovitsj-zee. Voor die gegrilde gehaktworstjes moet je in Bosnië zijn en die pruimenbrandewijn is een Servische traditie, al lusten de Kroaten ook wel een glaasje. De Dalmatische keuken heeft meer te bieden: stevige boerenkost en mediterrane gerechten, vooral met vis, én lekkere wijnen.

Leve de marena

De dag begint bescheiden: een kopje zwarte koffie met hoogstens een stukje zoet gebak. Net als hobbits kennen Dalmatiërs een soort tweede ontbijtje, de *marena*, waarvoor collega's en vrienden rond een uur of elf graag aanschuiven. De marena vult niet alleen de maag, maar stilt ook de honger naar gezelligheid. De juiste plek voor de marena is een eenvoudige *konoba* (eethuisje). Het menu staat meestal op een schoolbord bij de deur en bestaat doorgaans uit *tripe* (pens), *pašta fažol* (bonensoep met pasta), *manistra usuvoo* (een soort spaghetti bolognese) of gegrilde sardientjes. En dat alles voor

een zacht prijsje. Wie nog moet werken, bestelt hierbij een *bevanda*, met water aangelengde rode wijn. Een marena mag je zeker niet overslaan.

Hoe vers is de verse vis?

Bij een vakantie aan zee denk je meteen aan verse vis, schaal- en schelpdieren, toch? Dat klopt niet altijd: in veel restaurants hengelt de kok de 'vis van de dag' gewoon uit de diepvries. En die vis zwom lang niet altijd voor de Adriatische kust: in het beste geval is het kweekvis uit de regio (bijvoorbeeld zeebaars of zeebrasem)! Hoe weet je nu wat kok en kelner opdienen? Zie je een

TANTE NADA'S RECEPT

Voor de *pašta fažol* van Nada kun je me 's nachts wakker maken.

Je hebt nodig:

500 g gedroogde bonen

1 ui

3 kleine wortels

2 laurierblaadjes

olijfolie

100 g spek

4-5 teentjes knoflook

peterselie

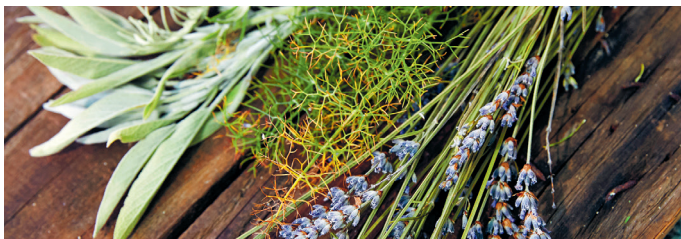
1 tl tomatenpuree

pasta (liefst klein van stuk)

peper en zout

pittig gekruide worst (optioneel)

Laat de bonen een nacht weken. Snijd de ui en wortels in blokjes, verkruiemel de laurierblaadjes erboven en fruit alles zachtjes in wat olijfolie. Voeg de bonen toe, giet er koud water bij en breng aan de kook. Hak ondertussen het spek, de knoflook en de peterselie in de mixer fijn tot een smeug mengsel. Voeg zodra de bonen halfgaar zijn het spek-knoflookmengsel en een theelepel tomatenpuree toe. Breng op smaak met peper en zout en laat de soep koken tot de bonen gaar zijn. Kook de pasta apart en voeg die voor het opdienen toe. Serveer naar smaak met pittig gekruide worst.

VUUR, OLIJFOLIE, KRUIDEN

Vlees: Dalmatiërs doen niets liever dan barbecueën en braden boven een open vuur. Vooral tijdens de weekenden schuiven hele families voor de lunch aan voor de speenvarkens (*odojak*) en lammeren (*janjetina*) die in hun lievelingsrestaurants aan het spit draaien.

Izpod peke: dit is een iets geraffineerdere bereidingswijze. *Izpod peke* betekent 'onder het deksel' en hierbij wordt vlees of vis inderdaad gegaard in een grote, goed sluitende gietijzeren pan die in een traditionele open haard wordt gezet. De inktvis, het lam of ander vlees wordt samen met aardappelen, olijfolie en een flinke hoeveelheid verse kruiden in de pan gedaan. De pan wordt afgesloten met een deksel, in de smeulende haard gezet en toegedekt met gloeiende kooltjes of as. Het gerecht mag zo een uur of vier stoven, met een bijna buitenaards lekker resultaat.

Toch liever vis? Stel dat die 'vis van de dag' inderdaad bestaat, dan is het meestal een soort van de tweede garnituur, zoals heek of makreel, en niet een van de betere vissoorten zoals zeebrasem of rode schorpioenvis. Dat maakt hem in elk geval goedkoper. Over de bereiding kan geen twijfel bestaan.

Na gradele ... is het toverwoord, dus royaal besprenkeld met goede olijfolie, bestrooid met rozemarijn en gegrild op hout van wijnranken. Voor het serveren wordt de vis op smaak gebracht met knoflook, peterselie, peper en zout. Mmm!

voorgedrukte menukaart in meerdere talen met veel visgerechten die ook nog voorradig zijn, dan krijg je vrijwel zeker diepvrieskost voorgeschoteld. Kies daarom liever voor de betere restaurants of juist voor een eerlijke *konoba* waarvan de waard de vissers persoonlijk kent.

Dalmatische wijn

De Dalmatische wijnboeren maken uitstekende wijnen die je echt niet meer kunt vergelijken met het versneden Joegoslavische bocht dat vroeger in onze supermarkten eindigde. Vraag gerust om advies en laat je aange-naam verrassen!

T TIJDEN

De meese restaurants in de toeristische gebieden zijn in het hoogseizoen van 's middags tot 's avonds laat doorlopend geopend. In het voor- en naseizoen zijn de restaurants korter open en 's winters zijn veel gelegenheden helemaal gesloten. Het middageten wordt doorgaans tussen 12 en 15 uur geserveerd, dineren kun je vanaf 18 uur. De Kroaten zelf eten 's middags liever wat meer en 's avonds een kleinigheid.

Het kompas van Dalmatië

#2

Wandelen – door de Paklenicakloof naar de druipsteengrot

#3

Wanneer de zee muziek maakt – openbare kunst in Zadar

#1

Zout, rotsen, macchia – de beste kaas komt uit Pag

EN
ACTIE!

Een
klaaglijk
ZUCHTEN,
half
WIND,
half
MUZIEK

WAAR BEGIN IK?

Culinair

#15

Kloosters, kerken en een strand – wandelen op Lopud

EILANDDROMEN

#14

De beste bescherming – de stadsmuur van Ragusa

GAME OF THRONES

Geschiedenis
openken
pouwen

DECANTEREN

#13

Marketingtruc of waarheid? – Marco Polo en Korčula-Stad

#12

Twee wijnboeren, twee visies en een topwijn – Pelješac

15 manieren om je onder te dompelen in de streek

4

De strijd van Grgur Ninski – **religieus geschil in Nin**

5

Tussen water en land – **de Kornati**

Bisschop tegen paus

*archaische
Schoonheid*

Interessant?
Ontroerend?
Intimiderend?

6

Gevoel voor het menselijke – **de kathedraal van Šibenik**

MIDDELEEUWS

7

Prentenboek voor gelovigen – **het kerkportaal van Trogir**

Een keizer treedt af

8

Laatste woonplaats van een keizer – **het paleis van Split**

Het materiaal van het Witte Huis

9

Een eiland als steengroeve – **marmor van Brač**

11

In de voetsporen van oude boeren – **de polje van Stari Grad**

10

Zien en gezien worden – **in Hvar-Stad**

OP DE CATWALK
Werelderfgoed?

150

Noord-Dalmatië

Een bijzonder rafelige kustlijn in de schaduw van het Velebitgebergte, met ervoor een lappendeken van langgerekte eilanden en kleine rotspunten: het noorden van Dalmatië is vanuit zowel de kust als de lucht gezien een labyrint. Juist dat grillige samenspel van zee en vasteland maakt deze streek zo aantrekkelijk. Zwemmen, varen, wandelen of gewoon luieren, het kan hier allemaal uitstekend. Stadsvertier vind je in Zadar, met zijn drukke binnenstad en fraaie flaneerpromenade met de 'Groet aan de zon', terwijl Šibenik met zijn Werelderfgoed voor de culturele component zorgt.

Pag B 4-C 5

Hou je van ongenaakbare woeste natuur? Een kristalheldere turquoise zee? Ga je graag op avontuur buiten de gebaande paden? Dan is Pag (8000 inw.) echt iets voor jou.

Het eerste wat opvalt aan dit eiland is de langgerekte grauwwitte strook van gladde rosten, die net een decorstuk uit Star Wars lijkt, maar dan aan de Adriatische Zee. Hier ruikt het naar de kruiden van het zuiden, die in de spleten van de rotsen en tussen stenen groeien. Munt, lavendel, oregano, majoraan en salie lokken met hun aroma bijen en vlinders. Ook de schapen van Pag, die met weinig tevreden zijn, scharrelen tussen deze keukenkruiden hun kostje bij elkaar en geven daardoor een kruidige melk. Schapenkaas van Pag staat dan ook bekend als de beste van Kroatië. Pag is echter ook overgeleverd aan de bora, de koude wind die vooral in de winter vanuit het Velebitgebergte tegen het onbeschermd eiland beukt. Het zoute water dat door de wind wordt meegevoerd schuurt de rotsen glad. Op plekken die door een heuvelrug tegen de meedogenloze bora worden beschermd, vind je verrassend genoeg groene oases vol weelderige mediterrane vegetatie. Ga op ontdekkingsreis door een fantasy-achtig landschap met verborgen baaien en oeroude olijfbomen, waar het de hele zomer feest is!

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Door Pag-Stad slenteren

De precieze reden is niet bekend – de pest, piraterij, het vooruitzicht op betere handel of domweg een natuurramp – maar in 1443 besloot Venetië, de toenmalige heerser over Dalmatië, dat de bewoners van Pag hun oude hoofdstad voor een nieuwe moesten vervuilen. Voor het ontwerp tekende de beroemde renaissancearchitect Juraj Dalmatinac (1410-1473), die zich baseerde op de

idealen uit de oudheid. Zo ontstond er een voor mediterrane begrippen atypisch stadje met kaarsrechte straten en overal dezelfde renaissancegevels. De beide hoofdstraten kruisen elkaar op het plein Trg kralja Petra Krešimira IV. De gotische **kerk Sv. Marija** neemt hier drie beuken breed een hele hoek van het plein in beslag. De kerk is vanbinnen mooi, met een kruisbeeld dat wonderen kan verrichten, maar opmerkelijk is het **portaal**. Hier wilde Dalmatinac blijkbaar iets anders, want in de details van het timpaan en het rozet erboven greep hij terug op de tradities van Pag. Boven de deur spreidt Maria haar beschermende mantel open, en de mensen die zich eronder verzamelen dragen de Pagse klederdracht die ook nu nog tijdens feestdagen te zien is. Het patroon van het rozet is hetzelfde als het kantwerk dat de vrouwen van Pag al sinds mensenheugenis thuis maken.

In de **kraampjes** op het plein en in de kunstwinkel **Galerija Paške čipke** (Trg kralja Petra Krešimira IV, zomer dag. 9.30-12.30, 20-22.30 uur, Kn 10) in het voormalige rectoren paleis tegenover de kerk kun je het kant van dichtbij bewonderen. Maar wat er eerst was, het patroon van het kant of dat in het steen, blijft onduidelijk.

In het spoor van het zout

Waarom Venetië zo veel in Pag investeerde, wordt duidelijk zodra je het plein in westelijke richting verlaat en over de mooie **boogbrug** de smalle zeearm oversteekt die tot ver naar het zuiden doorloopt. Het ondiepe water is perfect voor de zoutwinning. Uit 300 ha aan **zoutpannen** wordt jaarlijks 30.000 ton zout gewonnen. De negen historische **zoutpakhuizen** uit de 17e-19e eeuw zijn nog steeds imposant, al zitten er tegenwoordig een supermarkt en een discotheek in.

Party op Pag

In **Novalja**, 25 km ten noordwesten van Pag, organiseren Kroatische clubs van het vasteland elke zomer beachparty's en andere evenementen op **Zrće Beach**

Waarschijnlijk wordt op Pag al tweeduizend jaar zout gewonnen – en deze bodemschat was de reden dat Venetië het eiland opeiste. Tegenwoordig is de zoutpan van Solana Pag steeds meer een toeristische attractie.

(info: www.zrce.eu). Dit beroemde strand ligt weliswaar een paar kilometer buiten het mooie stadje, maar dat lijkt er wel onder. In juli en augustus blijven de gewone toeristen liever weg omdat de bassen dan dag en nacht dreunen. Het einde lijkt inmiddels zoek ... En dat terwijl de stranden echt aantrekkelijk zijn, en onder het stadsmuseum **Gradski muzej** (Ul. kralja Zvonimira 27, tel. 053 66 11 60, <http://muzej.novalja.hr>, juni-sept. ma.-za. 9-13, 18-22, daarbuiten ma.-vr. 9-13 uur, Kn 15) ligt iets spectaculairs verstopt: het einde van een onderaards Romeins aquaduct, dat het water van een 1200 m verderop gelegen bron onder de heuvel door leidt. De waterloop is manshoog en heeft een verval van 7 cm op 1000 m. Je mag er helaas niet in, maar alleen al een blik op de gang is indrukwekkend genoeg.

Fantastisch Lun

En nu naar een *Lord of the Rings*-decor met griezelige Enten. Wie weet liet Tolkien zich voor zijn boomherders wel inspireren door het langgerekte **schier-**

eiland Lun, dat zich naar het noorden uitstrekt. De stokoude olijfbomen worden zo door de bora gegegeld dat ze bijna horizontaal groeien en doen met hun grillige schors denken aan verstarde gezichten. Lun is een rotsvinger van nog geen kilometer breed die wel 18 km lang is en eindigt bij de haven van Tovarnele. Dat is een leuke rit per Vespa, die je in Novalja kunt huren! Tijdens het rondtoeren heb je uitzicht op kromgegroeide olijfbomen, loslopende schapen, gestapelde muurtjes, macchia en de rug van het Velebitgebergte. Stop zo nu en dan om alleen maar even te luisteren naar de wind in het gras, de knarsende hekjes en de roep van de vale gier. Voorbij het dorpje **Lun** wachten nog meer olijfbomen, muurtjes en een paar souvenirstalletjes in de **Vrtovi Lunjskih maslina** (www.vlm.com.hr, ma.-vr. 8-15 uur, Kn 15), een soort botanische heemtuin.

In **Tovarnele** spring je vanaf de kade-muur zo de zee in, voor koffie, pizza of gegrilde scampi's ga je even langs bij restaurant **Haluga** en daarna rij je via dezelfde weg weer terug.

1

Geen kaas zonder schapen!

0
OVERIGENS

Proef eens de verschillende soorten kaas van Pag. De drie maanden oude soort heeft een delicate, nauwelijks schaapachtige smaak. De zes maanden oude kaas ontwikkelt al een sterker aroma. De achttien maanden oude variant heeft, net als Parmezaanse kaas, een broze structuur en smaakt heel intens.

Zout, rotsen, macchia – de beste kaas komt uit Pag

De zoute lucht, wind en ontbossing hebben de mensen op Pag weinig nagelaten: met macchia begroeide hoogvlakten en schapen die zich hier helemaal thuis voelen. De melk van deze dieren is zeer aromatisch, het basisingrediënt voor de beroemde kaas Paški sir.

Paški sir, een harde kaas van schapenmelk, is naast *pršut* (ham) een vast onderdeel van een Dalmatisch voorgerecht. Maar de schapen van Pag zouden wel heel bijzondere dieren zijn als ze zo veel melk zouden geven dat ze konden voorzien in de behoefte van heel Kroatië (boeren van het vasteland leveren daar dan ook ongetwijfeld een bijdrage aan). Daarom kun je de kaas het best op Pag proeven – en dan vooral rond het kaasplaatsje **Kolan**, 16 km ten noordwesten van Pag-Stad.

Een doolhof van natuurstenen muren

De kwaliteit van de kaas valt en staat met de weiden. Het eiland is bedekt met een netwerk van grijswitte **natuurstenen muren**. Ze verkavelen heuvels en dalen, soms ook op schijnbaar onmogelijke plekken langs steile hellingen. Het is de moeite waard om deze 'weiden' beter te bekijken als je ergens een hek open ziet staan. Er groeit nauwelijks gras. In plaats daarvan zie je veel kruiden die zich tussen de rotsen een weg banen naar het zonlicht. En alle planten, stenen en rotsen zijn bedekt met een fijne laag zout, dat vooral afkomstig is van de winterse bora. Alleen zie je geen schapen. Geen wonder – die trekken zich op het heetst van de dag terug in de schaarse schaduw van de muren en gaan volledig op in hun grijze omgeving.

Van melk tot kaas

In Kolan kun je **kaasmakerij Gligora 1** niet missen. Hier zie je hoe van de aromatische melk kaas wordt gemaakt: de melk wordt gefilterd en gepasteuriseerd, er worden rijpingsculturen

Onlosmakelijk verbonden met Pag, net zoals de natuurstenen muurtjes en het zout: Paški sir.

toegevoegd en de melk wordt verhit. Vervolgens neemt men de daaruit voortvloeiende wrongel, snijdt hem in stukken, verhit hem opnieuw om de wei eraan te onttrekken en laat hem drogen. Onder hoge druk wordt de wrongel geperst en ten slotte 24 uur in een zoutbad gelegd. Na nog een dag drogen gaat de kaas naar een rijpingskamer met een temperatuur van 17 °C. Kaas van Pag rijpt minstens drie maanden en wordt dagelijks gedraaid. Zijn volle smaak verkrijgt de kaas na een rijpingsperiode van minimaal zes maanden

Lekker?

Van deze zorgvuldig bereide kaas loopt het water je in de mond! Maar naast Paški sir zou je ook zeker de half uit schapen- en half uit koemelk bestaande kaas Žigljan, de koemelkkaas Kolan en de geitenkaas Kozlar moeten proeven.

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Vervoer: vanaf Zadar over de brug Paški most of met de veerboot van Prizna naar Žigljen en dan naar Kolan.

Sirana Gligora : Figurica 20, Kolan, eiland Pag, tel. 023 69 80 52, www.gligora.com, winkel juni-okt. dag. 8-20, winter tot 17, bezichtiging en kaas proeven half apr.-okt. dag. 9-17 uur, vanaf Kn 70. Een stuk kaas van 1 kg kost afhankelijk van de rijpheid Kn 200-400.

Uitneembare kaart: B/C 4/5 | Vervoer: over land of met de veerboot en over land

ETEN, SHOPPEN, SLAPEN

Overnachten

Wellness aan het strand

Pagus

Pal voor de deur een fijn kiezelstrand, een aangenaam wellnesscentrum en mooie kamers zijn de pluspunten van dit vlak bij het centrum gelegen hotel. Ante Starčevića 1, Pag-Stad, tel. 023 61 13 10, www.hotel-pagus.hr, 2 pk met ontbijt circa Kn 680

Buiten de drukte

Villa Kaštel

Pension en restaurant pal aan het strand in een plaatsje aan de westkust. Hier kun je rustig en ontspannen vakantie vieren met goed Kroatisch eten.

Kralja Tomislava 22, Poveljana, tel. 023 69 28 30, www.villa-kastel.hr, 2 pk met ontbijt circa Kn 600, menu circa Kn 180

Bijna in het hart van de drukte

Terra

Vanbuiten ziet dit hotel er niet heel aantrekkelijk uit, maar de kamers zijn chic en modern ingericht. Het kiezelstrand voor de deur nodigt uit om voor het ontbijt al een duik te nemen. Het uitgaansgebied van Zrće bevindt zich op nog geen 3 km afstand.

Slatinska 51, Novalja, tel. 053 66 18 15, www.hotel-terra.hr, 2 pk met ontbijt circa Kn 680

Eten en drinken

Vers gerold

Apples & Carrots

Dit restaurant past goed bij Novalja: jong, snel, brutaal en ... lekker! De wraps en sandwiches zijn vegetarisch, sommige zelfs veganistisch.

Zrinsko-Frankopanska ulica 15, Novalja, tel. 091 555 82 39, wrap circa Kn 30

Diepblauw

Haluga

Deze bistro op de noordelijke punt van Pag is zeker niet het beste restaurant

20

van het eiland – maar vanaf het terras heb je een grandioos uitzicht op het blauw: de zee en de lucht gaan in elkaar over, en zelfs de eenvoudigste pizza lijkt zo een hemels gerecht!

Tovarnele 19, Tovarnele, schiereiland Lun, tel. 098 27 25 66, zomer dag., pizza circa Kn 60

Ontspannen met uitzicht

Trapula Wine & Cheese Bar

Geen trek in een grillgerecht? Heb je eerder zin in iets lichts? Dan ben je hier aan het juiste adres: Kroatische tapas, ham en kaas, met daarbij een glaasje witte wijn en een fantastisch zicht op het kerkportaal – dat is pas vakantie!

Trg kralja Petra Krešimira IV, Pag-Stad, tel. 099 271 90 14, kaas-/hamplateau circa Kn 110

Landelijk en ecologisch

Konoba Beledvir

Een landelijk restaurant met een lange familietraditie – dat zegt genoeg. De familie Oštarić maakt veel zelf, zoals de kaas van Pag en de bijzondere specialiteit *kaštradina*, aan de lucht gedroogde schapenbout.

Šuprahini dvori 11, Kolan, 12 km van Pag-Stad, tel. 023 69 80 78, <http://konoba-beledvir.hr>, voor- en hoofdgerecht circa Kn 150

Landelijk en ambitieus

Boškinac

Het Boškinac is een geniale combinatie van een romantische sfeer, bijzonder attent personeel en een van de beste keukens van Kroatië. Geef je er gewoon aan over en proef, nip en geniet! En dat op slechts een paar kilometer afstand van de partyscene van Novalja!

Novaljsko polje bb, tel. 053 66 35 00, www.boskinac.com, menu circa Kn 380

Landelijk genieten

Konoba Bodulo

Je zit hier romantisch op een ommuurde binnenplaats onder wijnranken. Vooral de vis, schaal- en schelpdieren zijn er uitstekend.

Vangrada 19, Pag-Stad, tel. 023 61 19 89, menu circa Kn 230

Winkelen

Alleen maar kaas

Siroteka

Geen zin om alle kaasproducenten af te struinen? De beste leveren hun producten aan deze winkel. Je hoeft alleen nog maar te kiezen ...

Vela ulica 12, Pag-Stad, ma.-za. 10-17, zo. 9-14 uur

Uitgaan

Party tot in de kleine uurtjes

Aquarius

Een van de technobeatclubs aan Zrće Beach, maar wel de eerste en daarom cult! Overdag is het een beachbar en restaurant, vanaf zonsondergang After Beach Party en 's nachts een club.

Zrće Beach, www.aquarius.hr, zomer dag. vanaf 23 uur, open end

Sport en activiteiten

In het rond

Cable Pag

600 m bedraagt het rondje dat je met je wakeboard over het water kunt maken. Via hellingen kun je sprongen maken, maar let op: de toeschouwers kunnen je uitlachen!

Zrće Beach, Novalja, www.cable-pag.com, mei-sept. dag. 11-19/20 uur, Kn 100 per uur

Gezocht: mooiste strand!

Plaža Ručica

Als je zand tussen je tenen wilt voelen, is Ručica het juiste strand. Daarvoor rijd je vanaf Novalja circa 15 km in zuidoostelijke richting naar Metanja. Vanaf Metanja is het nog één baai verder. Let op: er is geen schaduw!

Snelle jelle

Rent a car Novalja

Dit autverhuurbedrijf verhuurt ook vespa's en 'martiale' quads.

Orlje 42, Novalja, tel. 092 278 20 88, www.rentacar-novalja.com, vespa circa Kn 270 per dag

INFO EN EVENEMENTEN

1 Informatie

TZ Pag: Od špitala 2, Pag, tel. 023 61 12 86, www.tzpag.hr, juni-sept. dag. 8-22, daarbuiten ma.-za. 8-15 uur.

1 Evenementen

Carnaval van Pag: laatste weekend van juli. Optochten en straatfeest.

Maria-Hemelvaart: 15 aug. Feestelijke processie vanaf het oude Pag naar de kerk Sv. Marija in Pag-Stad.

1 Vervoer

Veerboten: www.jadrolinija.hr, veerboten van Jadrolinija tussen Prizna (vasteland) en Žigljen (Pag).

Nationaal Park Plitvice

📍 D 3/4

Overdag schitteren zestien grote en kleine meren in alle tinten blauw: van donkerblauw tot licht-turquoise; daartussen stort het water zich van kale rotswanden naar beneden of kabbelt het langs travertijnen trappen. Vanuit het dichte groen hoor je het borrelen, ruisen, murmelen en klotsen, als grijze schaduwen schieten forellen onder het wateroppervlak langs, libellen dansen tussen de

In het hoogseizoen, in juli en augustus, moet je het nationaal park helaas met busladingen bezoekers delen. Maar met hun zachte tinten zijn het voorjaar en de herfst sowieso de mooiere seizoenen. En als je 's winters in de buurt bent – ijs en sneeuw veranderen Plitvice in een glinsterend Assepoesterpaleis.

dauwdruppels en het zonlicht. Is het misschien The Shire, het thuisland van de hobbits? Nee!

Een fonkelende nachtelijke hemel, water als zwart glas, dansende lichtjes van glimwormpjes – een nachtelijke sproojeswereld ... en nee, het is ook niet Narnia. Het is het **Nationaal Park Plitvička jezera**! Een van de schitterendste landschappen van Kroatië en UNESCO-Werelderfgoed.

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Wandelen door Plitvice

Het 29.462 ha grote Nationaal Park Plitvička jezera ligt 105 km landinwaarts vanaf de kustplaats Karlobag. Twee ingangen, **ulaz 1** (Rastovača) en **ulaz 2** (Hladovina), leiden naar het natuurschoon, de laatste onder hotel Jezero, de eerste aan de noordkant van de keten van meren, die van noord naar zuid over verscheidene niveaus een hoogteverschil van 130 m hebben. Dit unieke natuurschoon kun je bewonderen vanaf de wandelpaden langs de meren.

Als je genoeg hebt gewandeld, kun je terug met een panoramabus ('trein', diverse haltes in het park) of een schip, dat over de gehele lengte van het **Kozjakmeer** vaart. Het grootste meer van Plitvice strekt zich uit bij ingang nummer 1 en heeft een oppervlakte van 81,5 ha. Het vormt de grens tussen de bovenste en de onderste meren.

De onderste meren, **Donja jezera**, vullen de bodem van een steil ravijn, waarvan de rotswanden gedeeltelijk loodrecht het turquoise water begrenzen. Vanaf de wandelroute langs de smalle meren zie je ook de 75 m hoge **Veliki slap**, de hoogste waterval van het nationaal park.

De bovenste meren, **Gornja jezera**, liggen in een ander dichtbebost keteldal. Vanaf het grootste van de bovenste meren, het **Prošćansko jezero** (68 ha), stroomt het water door kleine en grotere meren, over natuurlijke tufsteendam-

men en via enkele trappen omlaag naar het Kozjak.

Een kaart van het merengebied is verkrijgbaar in het nationaal park. Daarmee kun je je eigen rondwandeling (afhankelijk van de lengte circa 2-5 uur) samenstellen. De **route rond Donja jezera** is 's ochtends vroeg bijzonder mooi, omdat de zon dan voor ideaal licht zorgt (duur 1-2 uur). 's Middags is de romantische **Gornja jezera** de ideale plek, waar steigers en bruggen het landschap toegankelijk maken (circa 2 uur).

ETEN EN SLAPEN

Overnachten

De hotels en het kampeerterrein bij de ingang hebben hun beste tijd gehad (alle tel. 053 75 10 15, www.np-plitvicka-jezera.hr).

Kamperen in het bos Autokamp Korana

Deze schaduwrijke camping ligt 6 km ten noorden van de ingang bij hotel Jezero aan de hoofdstraat.

Plitvička jezera, mei-sept., staanplaats: Kn 55 per persoon, Kn 24 voor een tent, Kn 15 voor een auto; bungalows circa Kn 200

Houten huizen Ethno Houses/Etno Kuće

Op het terrein van het nationaal park staat een aantal houten huizen, waar je kunt overnachten in comfortabele, modern ingerichte kamers en suites met een rustieke sfeer. Voor de kids zijn er een miniklimbos en een kinderboerderij. Plitvica Selo 66/1, Plitvica selo, tel. 091 123 41 75, www.ethnohouses.com, 2 pk met ontbijt circa 1400 Kn, hoofdgerecht circa Kn 130

Kamer met uitzicht Jezero

Ook hier knaagt de tand des tijds. Dit grote hotel profiteert van zijn prachtige ligging met uitzicht op de watervallen. Plitvička jezera, 2 pk met ontbijt circa Kn 850

Soms biedt alleen al de aanblik van water de nodige verkoeling. In het Nationaal Park Plitvice vind je meer dan genoeg water: meer na meer, waterval na waterval – dat kenmerkt het park.

Eten en drinken

Balkankeuken

Degenija

De stevige grillgerechten en enorme pizza's zijn beter dan de nogal smakeloze gerechten van de restaurants in het nationaal park.

Selište Drežničko, Rakovica, tel. 047 78 20 60, www.restoran-degenija.hr, hoofdgerecht circa Kn 70

Eten in het nationaal park

Nacional

Rond de open haard worden *ražnici* (vleesspiezen), forel en lamsvlees uit de *peka* geserveerd. Van de restaurants van het nationaal park is dit het beste.

Restaurantcomplex Poljana, hoofdgerecht circa Kn 100

INFORMATIE

Informatie

Nacionalni park Plitvička jezera: Plitvička jezera, tel. 053 75 10 15, www.np-plitvicka-jezera.hr, dag. winter 9-16,

voorjaar, najaar 8-18, zomer 7-20 uur, dagkaart jan.-mrt., nov., dec. Kn 55, apr.-juni Kn 110, juli, aug. Kn 180, 7-18 jaar Kn 35/55.

1 Vervoer

In alle vakantieplaatsen worden een- en tweedaagse **busexcursies** naar het Nationaal Park Plitvice aangeboden. Met **eigen vervoer** rijd je van Karlobag via Gospić naar Plitvice (105 km).

Zadar

📖 C 6

Wat maakt een bezoekje aan Zadar de moeite waard? Een beetje de sfeer van een grote stad opsnuiven, met al je zintuigen de geschiedenis beleven, een indruk krijgen van het dagelijks leven van Kroatië en last but not least genieten van de zonsondergang waar Alfred Hitchcock al helemaal lyrisch over was – en dat terwijl in zijn tijd de belangrijkste attractie er nog niet eens was, de installatie 'Pozdrav suncu', 'Groet aan de zon'.

2

Wandelen – door de Paklenicakloof naar de druipsteengrot

Vanaf het eiland Pag gezien verheft het Velebitgebergte zich op het vasteland als een grijze, ondoordringbare muur. Daarachter verbergen zich dichte bossen, steile kloven en geheimzinnige druipsteengrotten.

Het Velebitgebergte is een massief van kalksteen en dolomiet en vertoont de kenmerkende erosievormen van karstgebergten: spleten, dolinen en grotten. Een van deze grotten, Manita peć, is de bestemming van een ontspannen wandeling door het prachtige landschap van de Paklenicakloof. Vertrek bij voorkeur vroeg vanwege de snel stijgende temperatuur en de vele dagjesmensen.

Je kunt hier natuurlijk gaan klimmen, maar even afkoelen in het water van een van de bassins die zich in de rotsen van de kloof hebben gevormd, zorgt voor ontspanning en plezier.

Gekleurde spinnenmensen

Vanaf de laatste **parkeerplaats**, circa 1,7 km na de **ingang van het nationaal park**, loopt een breed en makkelijk **wandelpad** langs de beek **Velika Paklenica** door de glijknamige kloof. De rotswanden links en rechts rijzen vrijwel verticaal omhoog. Bij goed weer zijn ze bezaaid met klimmers in hun felgekleurde klimmerskleding. Met opperste concentratie wijden de aan de rotsen hangende spinnenmensen zich aan hun hobby.

Kleurrijke berm

Let op de flora links en rechts van het pad. In de rotsspleten groeien de endemische, wit bloeiende **zandmuur** (*Arenaria orbicularis*) en de helderblauwe **klokjesbloem** (*Campanula fenes trella*). Op grotere hoogte bloeien de **Schotse** en **wilde krokus** (*C. weldenii, malyi*). Ook uit de Alpen bekende bloeiende planten als de **grootbloemige gentiaan**, **alpenleuwenbek** en **blauwe distel** kun je hier zien.

Naar de druipsteengrot

Na bijna 1 km splitst de weg zich. De beek voert je verder bergopwaarts naar de grot. 1 km ver-

derop kom je bij de **splitsing naar de grot**. Hier beginnen de haarspeldbochten naar de 570 m hooggelegen ingang van **Manita peč** 1. Vlak daarvoor kun je omhoog naar een geweldig **uitzichtpunt!** Een laatste blik op hemel en zon, daarna ga je de onderwereld in (circa 1,5 uur).

Langs het pad bloeit ook de kruisdistel.

Onderaardse toverwereld

De 175 m diepe grot bestaat uit twee zalen vol met fascinerende stalagmieten en stalactieten. Het is een behoorlijk intense ervaring, omdat de grot vrijwel niet verlicht is. De gids weet de bijzonderheden van karst en het ontstaan van grotten en kloven levendig te beschrijven. En mocht je denken dat dit de enige grot is die zich hier bevindt ... het zijn er meer dan zeventig! Het nationaal park heeft net zo veel gaten als een gatenkaas.

Wandel als je weer boven de grond bent op je gemak terug naar de parkeerplaats. Na de duisternis van Manita peč zijn je zintuigen bijzonder gevoelig voor de schoonheid van de natuur!

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Nacionalni park Paklenica: Jadranska cesta bb, Starigrad, tel. 023 36 91 55, www.paklenica.hr, ten noordoosten van Starigrad-Paklenica, Kn 50. Verkoop wandelkaart Paklenica 1:25.000.

Manita peč 1: apr. za., mei wo., za., juni, okt., ma., wo., za., juli-sept. dag. 10-13 uur, uitsluitend met rondleiding (30 min.), Kn 20.

Uitrusting: stevige, hoge wandelschoenen, bescherming tegen de zon (pet of hoed) en voldoende proviand en water.

ETEN EN DRINKEN

Bij **Dinko** 1 (Paklenica 1, Starigrad, tel. 091 512 94 45, www.dinko-paklenica.com, hoofdgerecht circa Kn 110) ontmoeten klimmers elkaar om tijdens een stevige maaltijd de nieuwste routes en tips uit te wisselen.

OVERNACHTEN

Het kleine, eenvoudige hotel **Rajna** 1 (Dr. Franje Tuđmana 105, Starigrad, tel. 023 35 91 21, www.hotel-rajna.com, 2 pk met ontbijt circa Kn 400) wordt door de eigenaar met aandacht geleid.

Uitneembare kaart: D 5 | Bus: een paar keer per dag vanaf Zadar